

Î.C.C.J. Acțiunea directă a lucrătorilor prevăzută de art. 1488 C.civ. din 1864 conferă calitate procesuală activă doar lucrătorilor persoane fizice, subantreprenorul persoana juridică neputând fi asimilat acestei noțiuni

Avocat Lucian Săuleanu

Baroul Dolj

Î.C.C.J Secția a II-civilă prin decizia nr. 3741 din 25 noiembrie 2014 pronunțată în dos. nr. 10779/63/2013 a stabilit că acțiunea directă a lucrătorilor reglementată prin art. 1488 Cod civil din 1864 conferă, prin excepție de la principiul relativității efectelor contractului, posibilitatea ca numai lucrătorii să se îndrepte direct împotriva beneficiarului lucrării și doar pentru plata lor, adică pentru drepturile corelative muncii prestate, și numai în măsura în care acesta este dator antreprenorului.

Potrivit art. 1488 Cod civil din 1864 *”zidarii, lemnarii și ceilalți lucrători întrebuințați la clădirea unui edificiu sau la facerea unei alte lucrări date în apalt, pot reclama plata lor de la comitent, pe atât pe cât acesta ar datora întreprinzătorului în momentul reclamației”*.

Persoana juridică, subantreprenor nu poate fi asimilată noțiunii de lucrător la care se referă art. 1488 Cod civil din 1864 deoarece această persoană juridică nu desfășoară activitatea de construcție propriu-zisă, ci ea reprezintă entitatea în cadrul căreia activitatea se realizează prin lucrători angajați sau alte persoane cooptate în scopul aducerii la îndeplinire a activității contractate, iar plata la care se referă textul de lege aparține doar lucrătorilor (“plata lor”) pentru munca personală prestată și nu societății subantreprenoare; subantreprenorul are la îndemână acțiunea în răspundere contractuală împotriva antreprenorului pentru plata drepturilor corelative obligațiilor asumate prin contractul de subantrepriză.

ROMÂNIA

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

SECȚIA A II-A CIVILĂ

Deciaiza nr. 3741 din 25.11. 2014

Dosar nr. 10779/63/2013

(...)

Cererea de recurs formulată de recurenta-pârâtă U.C. are ca obiect decizia civilă nr. 79 din 19 februarie 2014 pronunțată de Curtea de Apel Craiova prin care a fost admis apelul declarat de

reclamanta SC P. I. SRL, s-a anulat sentința nr. 1045/26 septembrie 2013 pronunțată de Tribunalul Dolj și s-a trimis cauza spre rejudecare.

Prin recursul formulat pârâta U.C. a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei recurate, cu consecința menținerii ca temeinică și legală a hotărârii Tribunalului Dolj.

Recurenta-pârâtă a criticat decizia atacată susținând că instanța de apel a făcut o interpretare greșită a art. 1488 Cod civil din 1864, în sensul că a stabilit aplicarea acestor dispoziții legale oricăror persoane, indiferent de forma de organizare, adică persoană fizică sau juridică.

Recurenta consideră că articolul invocat trebuie interpretat în sens restrictiv, adică se aplică numai în ceea ce îi privește pe angajații întreprinzați de întreprinzător în edificarea construcției comitentului, adică persoanelor ce efectiv lucrează la clădirea unui edificiu.

S-a motivat că excluderea subantreprenorului din sfera de incidență a prevederilor art. 1488 Cod civil rezultă, pe de o parte, din redactarea textului dar și din denumirea capitolului V intitulat "despre locațiunea lucrărilor" în care este reglementată situația lucrărilor prevăzute de art. 1488 Cod Civil.

Existența acțiunii directe a lucrătorilor unui întreprinzător se justifică pe elemente de echitate și protecție a lucrătorilor.

A extinde sfera persoanelor și la subantreprenori înseamnă, practic, a nesocoti acea motivare a legiuitorului și a consfinți, peste principiul relativității efectelor actului juridic civil, o sferă mai largă a titularilor acțiunii directe.

Subantreprenorii sunt alți comercianți, profesioniști care își asumă un risc al afacerilor și față de care analiza comportamentului lor trebuie să fie mai riguroasă.

(...)

Cu privire la solicitarea de respingere a recursului ca nefondat intimata arată că raportul juridic dedus judecății decurge din dreptul de a primi plata lucrărilor efectuate beneficiarului și din obligația acestuia de a achita contravaloarea lucrărilor cu care patrimoniul acestuia s-a îmbogățit în baza, fie a art. 1488 Cod civil, fie a dispozițiilor art. 493 Cod civil. Intimata arată că din interpretarea istorică și teleologică rezultă că dispozițiile art. 1488 se aplică tuturor subantreprenorilor, indiferent de forma de desfășurare a activității, lucrători individuali sau întreprinderi. Interpretarea potrivit căreia dispozițiile art. 1488 Cod civil s-ar aplica doar lucrătorilor persoane juridice reprezintă o interpretare ce denaturează sensul și spiritul legii, astfel că recursul se impune a fi respins ca nefondat.

(...)

Recurenta-pârâtă U.C., în calitate de autoritate contractantă și beneficiară, a încheiat cu SC A. SA în calitate de antreprenor contractul de lucrări nr. 561/8 februarie 2007.

Prin contractele de subantrepriză nr. 3662/1 octombrie 2007 și nr. 3663/1 octombrie 2007 SC A. SA, în calitate de antreprenor general a încredințat către intimata-reclamantă SC P. I. SRL, în calitate de subantreprenor executarea lucrărilor de rezistență, arhitectură și sistematizare verticală și, respectiv a lucrărilor de instalații electrice, curenți slabi, telecomunicații sanitare climatizare ce fac obiectul contractului nr. 561/8 februarie 2007.

Întrucât împotriva antreprenorului general SC A. SA s-a deschis procedura de insolvență, reclamanta SC P. I. SRL a formulat atât cerere de admitere a creanței în procedura insolvenței pentru suma de 1.875.991,60 lei însă, pentru că debitoarea în insolvență, adică antreprenorul general, a contestat această sumă, solicită obligarea pârâtei beneficiar, U.C. la plata acesteia, întemeindu-se pe dispozițiile art. 1488 Cod Civil din 1864.

Instanța de fond a respins acțiunea formulată de reclamanta SC P. I. SRL împotriva pârâtei U.C. pentru lipsa calității procesuale active a reclamantei reținând, în esență, că prevederile art. 1488 Cod Civil din 1864, recunosc în mod expres și limitativ dreptul la acțiune doar lucrătorilor, persoane fizice, nu și angajatorilor, respectiv pentru reclamanta-subantreprenoare și doar pentru plata drepturilor salariale.

Reclamanta nu are calitate procesuală activă pentru că este o societate comercială care solicită contravaloarea unor lucrări și a materialelor folosite și nu îi pot fi aplicabile prevederile art. 1488 Cod civil din 1864.

Instanța de apel a admis apelul declarat de reclamanta SC P. I. SRL, cu consecința anulării sentinței apelate și a trimiterii cauzei spre rejudecare.

(...)

În soluționarea recursului, Înalta Curte reține că în cauză, este incident motivul de casare prevăzut de art. 488 pct. 8 Cod pr. Civ. întrucât se invocă aplicarea greșită a dispozițiilor art. 1488 Cod Civil din 1864.

(...)

Potrivit art. 1488 Cod civil din 1864, ”zidarii, lemnarii și ceilalți lucrători întrebuințați la clădirea unui edificiu sau la facerea unei alte lucrări date în apalt, pot reclama plata lor de la comitent, pe atât pe cât acesta ar datora întreprinzătorului în momentul reclamației”.

Acțiunea directă a lucrătorilor reglementată prin art 1488 Cod Civil din 1864 reprezintă o excepție de la principiul relativității efectelor contractului (“res inter alios acta”) concretizată de situația în care lucrătorii angajați de antreprenori (întreprinzători) au dreptul să acționeze direct pe beneficiar, până la concurența sumei pe care acesta din urmă o datorează antreprenorului.

În cauză, se pune problema dacă reclamanta, în calitate de subantreprenor poate fi titular al dreptului la acțiune prevăzut de art. 1488 Cod Civil din 1864, prin intermediul căreia să se îndrepte împotriva pârâtei U.C. (beneficiar al lucrării) cu care nu se află în raporturi contractuale, reclamanta având raport contractual (contractul de subantrepriză) cu o altă persoană SC A. SA (antreprenorul) cu care și pârâta se află în raporturi contractuale (contractul de antrepriză).

Subantrepriza este, în esență, un contract de antrepriză.

În cauză, ne aflăm în prezența a două contracte distincte (contractul de antrepriză și contractul de subantrepriză) care creează, în consecință, două raporturi juridice diferite: raportul de antrepriză dintre beneficiar și antreprenor, și, respectiv, raportul de subantrepriză dintre antreprenor și subantreprenor.

Raportat la cele de mai sus rezultă că subantreprenoarea SC P. I. SRL și beneficiarul U.C. se găsesc în raporturi juridice diferite (una numai în raporturi de subantrepriză, iar cealaltă numai în raporturi de antrepriză), motiv pentru care contractul de subantrepriză nu produce efecte față de beneficiar în raport cu care apare ca fiind ”*res inter alios acta*”.

Acțiunea directă a lucrătorilor, reglementată prin art. 1488 Cod Civil din 1864 conferă, prin excepție de la principiul relativității efectelor contractului prevăzut de art. 973 Cod Civil, posibilitatea ca lucrătorii (așa cum rezultă chiar din formularea din cuprinsul textului ”zidarii, lemnarii și ceilalți lucrători...”) să poată să se îndrepte direct împotriva beneficiarului lucrării doar pentru plata lor (adică pentru drepturile corelative muncii prestate) și numai în măsura în care acesta este dator antreprenorului.

Persoana juridică, subantreprenor nu poate fi asimilată noțiunii de lucrător la care se referă art. 1488 Cod Civil din 1864 deoarece această persoană juridică nu desfășoară activitatea de construcție propriu-zisă ci ea reprezintă entitatea în cadrul căreia activitatea se realizează prin lucrători angajați sau alte persoane cooptate în scopul aducerii la îndeplinire a activității contractate, iar plata la care se referă textul de lege aparține doar lucrătorilor (”plata lor”) pentru munca personală prestată și nu societății subantreprenoare.

Aceasta are la îndemână acțiunea în răspundere contractuală împotriva antreprenorului pentru plata drepturilor corelative obligațiilor asumate prin contractul de subantrepriză și nu se poate îndrepta împotriva beneficiarului pentru realizarea drepturilor din contractul în care acesta nu este parte, așa cum se solicită prin acțiunea dedusă judecății.

Prin dispozițiile art. 1488 Cod Civil din 1864 s-a instituit o excepție de la principiul relativității efectelor actelor juridice în scopul de a proteja drepturile lucrătorilor, al salariaților pentru munca prestată și nu de a conferi subantreprenorului, în realitate antreprenor la rândul său, posibilitatea de a-și îndestula creanța decurgând dintr-un contract printr-o acțiune directă împotriva unui debitor al debitorului său, o atare acțiune nefiind posibilă în condițiile art. 1488 Cod Civil din 1864.

Față de considerentele ce preced, Înalta Curte reține că instanța de apel a făcut o greșită aplicare a dispozițiilor art. 1488 Cod Civil, în sensul că, prin interpretarea pe care a dat-o acestei interpretări, a inclus în mod greșit în sfera noțiunii de lucrător și persoana juridică a subantreprenorului, care prin acțiunea promovată tinde la realizarea creanței ce decurge din contractul de subantrepriză încheiat cu antreprenorul, contract față de care pârâta este terț.